

MÅNEDSBREV

SKJEBERG ROTARYKLUBB

"Kom mai du skjønne (milde)= hetebølge."

Det er godt å ha en kjølig arbeidsplass i underetasjen med murvegger når man skal skrive noen ord til månedsbrevet. Sammenligner vi oss med mai måned i fjor ligger vi nok litt over.

Dette er mai 2017:

Gj. Snitt	Normal	Varmest	Kaldest
11,7°	10,7°	22,8° 6. mai	-2,6° 1. mai

Omdømme komitéen har snart lagt et år bak seg, og jammen har vi fått til noe som klubben kan være stolt av.

En fin folder som sier litt om Rotary og om Skjeberg Rotaryklubb. Den har blitt delt ut til medlemmene og vi håper den kan stimulere eventuelt nye medlemmer til å besøke klubben.

Noen av komitémedlemmene har også vært på noen møter hos vår AG, Konrad Bjoner. Møter med mye ny info og noen diskusjoner om websider, medlemsutvikling og vi fikk gode og nyttige bekjenskaper fra andre klubber.

Den siste tiden har komitéen arbeidet med forslag til nye lover og regler, samt ajourført våre vedtekter. Malen for nye lover og vedtekter er gitt ut av Distriktet og tilpasset vår klubb så godt det lar seg gjøre.

Til slutt vil jeg takke komitémedlemmene for god innsats i arbeidet, og referatene har kommet innen tidsfristen slik at månedsbrevet stort sett har kommet ut i rett tid.

PEB

Nr. 10 Årgang 42 Mai 2018

Klubbinformasjon:

Charterdato: 22. mai 1975
Møtested: Skjeberg Rådhus (Kantina)
Møtetid: Onsdag kl. 19.00

Styret:

President: Morten Pehrson
Innk. President: Einar Gundersen
Sekretær: Ole Kr. Laengen
Kasserer: Rune Larsen
Past President: Ole Enger
Styremedlem: Per Sundby

Månedsbrevkomité:

Per Brevik – Øystein Brodal – Arne Nielsen -
Per Frode Rismark – Herleik Rønningen -
Jens Henrik Westberg

Stoff til månedsbrevet:

Per Brevik
Løkenveien 17
1743 Klavestadhaugen
913 67 848
[e-post: perbrevik46@gmail.com](mailto:perbrevik46@gmail.com)
www.skjeberg.rotary.no

Møteprogram:

06.06	Innkommende President Einar G
15.06	Årsfest på Rorbua Høysand
20.06	"Ut i det blå"
27.06	Protokoll-overleveringer

Referat fra klubbmøte 2. mai 2018

Møtested: Hafslund alléen
Program: Dugnad
Fødselsdag: Morten Pehrson (70 år)
Tilstede: 62,9 %
Referent: Per Brevik

I år var vi heldigere med været og i god tid før kl. 19 var hele gjengen i full virksomhet med ulike oppgaver. Noen trillet jord, noen kappet grener, noen ryddet kvist og gress med raker, noen kappet buskas og småtrær med grensakser og Jim passet på at alle hadde noe å gjøre.

Det var en effektiv gjeng som sto på og etter hvert som vi tok et lite overblikk, kunne vi ane konturen av den gamle alléen som snart er ferdig helt ned til vannet. Som Jim sa: " Det som står igjen, tar vi til neste år".

Etter en liten pust i bakken var det tid for den tradisjonelle rømmegrøten med dertil saft og kaffe.

President Morten kunngjorde et minimøte ved å slå to spader sammen for å tilkalle oppmerksomheten. Fort gjort, og han ble gratulert med sine 70 år 29/4. Hurra for Morten.

Referat fra klubbmøte 9. mai 2018

Møtested: Hasle Trafo
Program: Bedriftsbesøk
Fødselsdag:
Tilstede: 56.8 %
Referent: Arne S Nielsen

Dagens møte i Skjeberg Rotaryklubb var lagt Hasle Trafo der vi ble møtt av Bjørn Brekken som kom direkte fra Gardermoen der han hadde vært på kurs for å forberede seg til pensjonist-alderen.

Bjørn Brekken, som bærer den offisielle tittelen lednings-mester, har ansvaret for høyspentnettet i et meget stort distrikt som starter oppe i Rendalen, omfatter nærmest hele Østlandet med Østfold og også et godt stykke ned i Buskerud. Med andre ord har han ansvaret for at nettet kan distribuere elektrisitet til omtrent 50 prosent av landets befolkning.

I Norge er det kun 5 - 6 personer som har denne tittelen og har lignende ansvar for andre deler av landet. Som ledere for hundrevis av medarbeidere og ansvar for milliardverdier kunne man kanskje tro at disse ville ha «finere» titler som direktører, men Brekken mente at det ligger en god tradisjon og ikke minst yrkesstolthet i tittelen linje-mester, så derfor foretrakk de å holde på den.

Hasle Trafo, som vi besøkte, utgjør bare en bit i hele det enorme høyspent-nettet i Norge, men er litt spesiell. Kanskje er den landets største trafostasjon. Det store anlegget er på 420 kilo volt (420000 volt). De transformerer strøm til forskjellige spenninger og distribuerer ut til distriktet.

Stasjonen fylte 50 år i 2013. Det jobbet folk her døgnet rundt tidligere - minst to mann hele året for å styre det hele, men flere i anleggs- og vedlikeholds-perioder. Alle boligene på nedsiden mot Glomma var i sin tid tjenesteboliger. De ansatte som bodde der hadde døgnkontinuerlig vakt og hadde en vender på veggen som de snudde på når de gikk av eller på vakt. Og så ringte det en bjelle hjemme om det var en feil på anlegget slik at de måtte på jobb.

Det meste styres nå fra Oslo. De har bare en PC i kjelleren som brukes lokalt. Hasle ligger inn under det som kalles Østnes.

Østnettet, som Hasle Trafo tilhører, utgjør også hoved forbindelsen for eksport av kraft til Sverige, mens eksporten til Danmark går via Kristiansand.

Distribusjonen av kraft ut i Europa er nå sentralt regulert på Europeisk politisk nivå og styres etter strenge regelverk. Ikke minst gjelder dette sikkerheten og at tilgangen på kraft er kontinuerlig.

- Hvis vi skal ha utkoblinger neste år for vedlikehold, må vi planlegge det nå i mai/juni. Det er Statnett som koordinerer dette, forteller Brekken.

Referat fra klubbmøte 9. mai 2018

Møtested: Hasle Trafo
Program: Bedriftsbesøk
Fødselsdag:
Tilstede: 56.8 %
Referent: Arne S Nielsen

Dagens møte i Skjeberg Rotaryklubb var lagt Hasle Trafo der vi ble møtt av Bjørn Brekken som kom direkte fra Gardermoen der han hadde vært på kurs for å forberede seg til pensjonist-alderen.

Bjørn Brekken, som bærer den offisielle tittelen lednings-mester, har ansvaret for høyspentnettet i et meget stort distrikt som starter oppe i Rendalen, omfatter nærmest hele Østlandet med Østfold og også et godt stykke ned i Buskerud. Med andre ord har han ansvaret for at nettet kan distribuere elektrisitet til omtrent 50 prosent av landets befolkning.

I Norge er det kun 5 - 6 personer som har denne tittelen og har lignende ansvar for andre deler av landet. Som ledere for hundrevis av medarbeidere og ansvar for milliardverdier kunne man kanskje tro at disse ville ha «finere» titler som direktører, men Brekken mente at det ligger en god tradisjon og ikke minst yrkesstolthet i tittelen linje-mester, så derfor foretrakk de å holde på den.

Hasle Trafo, som vi besøkte, utgjør bare en bit i hele det enorme høyspent-nettet i Norge, men er litt spesiell. Kanskje er den landets største trafostasjon. Det store anlegget er på 420 kilo volt (420000 volt). De transformerer strøm til forskjellige spenninger og distribuerer ut til distriktet.

Stasjonen fylte 50 år i 2013. Det jobbet folk her døgnet rundt tidligere - minst to mann hele året for å styre det hele, men flere i anleggs- og vedlikeholds-perioder. Alle boligene på nedsiden mot Glomma var i sin tid tjenesteboliger. De ansatte som bodde der hadde døgnkontinuerlig vakt og hadde en vender på veggen som de snudde på når de gikk av eller på vakt. Og så ringte det en bjelle hjemme om det var en feil på anlegget slik at de måtte på jobb.

Det meste styres nå fra Oslo. De har bare en PC i kjelleren som brukes lokalt. Hasle ligger inn under det som kalles Østnes.

Østnettet, som Hasle Trafo tilhører, utgjør også hoved forbindelsen for eksport av kraft til Sverige, mens eksporten til Danmark går via Kristiansand.

Distribusjonen av kraft ut i Europa er nå sentralt regulert på Europeisk politisk nivå og styres etter strenge regelverk. Ikke minst gjelder dette sikkerheten og at tilgangen på kraft er kontinuerlig.

- Hvis vi skal ha utkoblinger neste år for vedlikehold, må vi planlegge det nå i mai/juni. Det er Statnett som koordinerer dette, forteller Brekken.

Det ble spurt om det var mye bråk om monster-master, noe Brekken bekreftet, men la spøkefullt til at det nok ikke var like mye protester mot monster-broer «for dem kan man jo kjøre bil over».

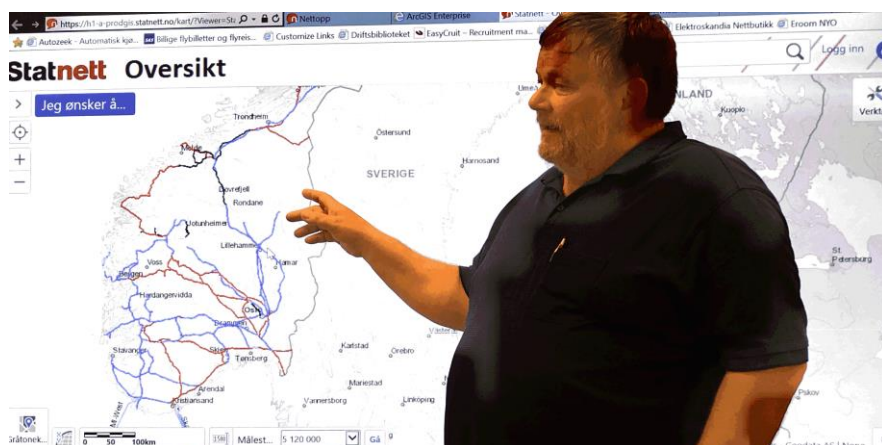
Men hvordan blir det med nok kraft i fremtiden? Kanskje må det til noen kraft-utbygginger i også fremtiden som alle må være med å betale. Behovet syne så være umettelig.

Men kraft er ikke bare en økonomisk utgift for skattebetalerne ettersom Statnett betaler eiendomsskatt til alle kommunene der de har anlegg.

Bjørn Brekken fortalte at man har problemer med å holde linjene åpne når det gjelder skog. De eier traseene selv, men må noen ganger kjøpe til ekstra plass av grunneiere. Det koster dem 25 millioner per år å holde linje-gatene åpne.

- Det blir stadig fuktigere og vi får mer og mer å gjøre med å lage stabile grunnforhold for mastene. Dette blir det mer og mer av. Å legge strømmen i kabel er 10 ganger dyrere enn i lufta, sa Brekken.

Sentralnettet skal bare ha 420 og 300 kilo volt. Men det er en del andre spenninger i andre nett som går til utlandet.

Lednings-mester Bjørn Brekken hadde mange spennende historier å fortelle om strømmettet i Norge og spesielt i sitt eget område som dekker halve Norges befolkning. Et meget stort ansvar.

Dette er kabler for 420 kilo volt. Begge produsert hos Nexans i Halden. Den til venstre er fylt med olje i kjernen. Inne i kablet ligger det en fiberkabel som overvåker temperaturen for hver meter mellom stasjonene. Kablene holder normal i 70 år, men så koster de oppimot 1,2 milliarder i enkelte tilfelle.

Artikkel om Hasle Trafo fra Varteig Historielag (INGA) finner du på de neste sidene.

Hans Erik Pedersen

Hasle Trafo – 50 år

I februar 1959 har Sarpen et intervjue med Samkjøringssjefen om en mulig ny kraftlinje til Sverige over Skjeberg. Det var dette som etter hvert ble gjennomført og resulterte i de kraftledningene og det store trafoanlegget vi ser på Hasle i dag. Det er nå 50 år siden igangsettingen av det som utgjør en meget viktig del av landets infrastruktur. Ved siden av kongsmoren Inga er kanskje dette Varteigs viktigste bidrag til norgeshistorien.

Utbyggingen av samkjøringsnettet hadde skutt fart i Norge i løpet av 50-årene. I Trøndelag hadde man også fått knyttet seg til det svenske kraftnettet. Denne muligheten manglet på Østlandet. Utbyggingen av Tokkeanleggene hadde forsterket tanken da det nå var større mulighet for lagring av sommerkraft og levering av vintertoppkraft. Da Sverige også nå var interessert i muligheten for utveksling av kraft, og det var gunstige forhold for finansiering med lån i Verdensbanken, ble det fortgang i planene om en kraftlinje. AS Hafslund hadde på denne tiden planer om en kraftlinje på 300 kV fra Tegneby i Akershus til Navestad for å forsyne søndre Østfold med kraft. I Norge var man i ferd med å oppgradere samkjøringsnettet til 300 kV mens Sverige allerede hadde gått opp til 420 kV. På veien til Sverige måtte det altså foregå en transformering fra 300 til 420 kV. Etter flere vurderinger ble det bestemt at dette skulle foregå i Norge og stedet ble Hasle i Varteig.

Hasle ble valgt

NVE-Statkraftverkene valgte å samarbeide med AS Hafslund om linjeframføring fra Tegneby. I stedet for å legge dette til Navestad som opprinnelige planlagt, ble linjen lagt til Hasle. Hovedbegrunnelsen var at dette ville medføre en bedre trasé til Sverige. Det var også andre forhold som pekte ut Hasle: Tomten var ideell fordi den hadde et naturlig søkk i terrenget for plassering av transformatoren og store flater på begge sider til koplingsanlegget. Beliggenheten ved Glomma gjorde at behovet for kjølevann enkelt kunne dekkes.

I et intervju i Sarpen 20.10.1960 ble det også framhevet som en fordel at plassen lå langt fra tettbebyggelse. Med tanke på hva som har skjedd i området senere, kan dette virke som en merkelig begrunnelse.

Kommunens behandling

Det er ikke funnet kildemateriale som viser om kommunen var en pådriver for å få trafoen til bygda. 18. nov 1960 har formannskapet til behandling: «Søknad fra Statens kraftverker om konsesjon og ekspropriasjons-tillatelse for

Arbeidsbrakke satt opp for de som bodde på anlegget. Plass til 29 personer.

Fotograf: Ukjent

Eier av bildet: Gunvor Groven

Bygging av hovedhuset som har tre etasjer under bakken og to over. Man kan se at terrenget ble utnyttet.

Fotograf: Ukjent

Eier av bildet: Gunvor Groven

kraftlinjer og transformatorstasjon».

Behovet for stasjonen som skal plasseres på Hasle, er beskrevet til 90 dekar hvorav ca 55 % er skogsmark med middels og lav bonitet, ca 35 % er innmark og ca 10 % er impediment (ufruktbar) mark. Linjetraséen vil kreve et belte på 42 m og vil hovedsakelig gå gjennom skogstrekninger med lav og middels bonitet, men med noen overganger over dyrket mark. Formannskapet innstilte enstemmig til kommunestyret om å godkjenne tillatelse til konsesjon og ekspropriasjon slik det var beskrevet i søknaden. Sarpén gjengir en uttalelse fra ordfører Brusevold om at dette kan bli et skatteobjekt.

1. febr 1961 er det ny søknad om konsesjon, denne gang for kraftlinje på 33 km fra Såner i Vestby til Hasle. Igjen

«Frist meg kvinne,»

Ragnhild Mathiesen var gift med Johan Mathiesen. Da hun kom til Hasle fra Bjørnløna i 1950, var det bare tre hus i området fra gården og mot trafoanlegget: Kristen Mathiesens ved krysset med Nipaveien og langs fylkesveien to hus som tilhørte søsknene Mørkeseth.

Hun husker at det var en del motstand i Varteig mot etableringen av trafoen på Hasle. Johan og Ragnhild delte ikke den oppfatningen og var hele tiden positive til det som skjedde. Det til tross for at de måtte avstå nesten hundre mål av gården, hvorav en fjerdedel var dyrka mark.

Ragnhild var i en periode av byggingen med og laget mat for de som bodde i brakkene. Hun var ansatt av Vassdragsvesenet og måtte tidlig opp om morgenen for å servere frokost. Senere var det forberedelse av middag. Hun opplevde arbeiderne som svært positive og hyggelige. Men at det var et mannfolkemiljø, var sikkert. Det går fram av følgende replikk hun husker da hun bød fram mat til en kar: *«Frist meg kvinne, men ikke med mat.»*

anbefales søknaden innvilget. Det samme skjer når Statskraftverkene i juni 1961 igjen søker om konsesjon for å bygge og å drive Hasle trans-

formatorstasjon. I desember 1961 søker AS Hafslund om konsesjon for sin kraftledning på 50 kV fra Hasle til Navestad som skal være et ledd i distriktets kraftforsyning.

I juni 1962 må formannskapet besvare en sak som tydeligvis er rettet til kommunens branntilsyn. Da Varteig ikke har slikt, går man ut fra formannskapet kan gi nødvendig approbasjon. Saken gjaldt installasjon av «vannstoffgasskjøling» på trafoen. I juni må de også ta stilling til om det skal kunne benyttes isolasjonsplater av 2 cm isopor i taket på koplingshuset på Hasle. Mot dette har de enstemmig ikke noe å innvende.

27. august 1963, etter åpningen, var hele kommunestyret på befaring på anlegget.

Erstatningsbeløp for grunnavståelse

Grunneier	Skjønn	Over- skjønn	Grunneier	Skjønn	Over- skjønn
Johan Mathisen	138.700	168.000	John Johnsen, Sikkeland	4.900	8.800
Martin Lunde	15.050		Even Klemsdal	140	175
Oskar Dypedahl	1.150	1.770	Oddmund Sikkeland	3.200	4.250
Gudmund Dybedahl	1.100	1.900	Johan Sikkeland	1.175	2.460
Johan Østtorp, Bergby	1.100	1.610	Lorang, Arne og Ole Spydevold	10.375	14.250
Ola og Gunnar Bergby	*2.800	5.300	Ole Bergsland	250	450
Einar E. Bergby	230	450	Øivind Nilsen, Knatterudfj.	200	380
Nils Bergby	1.200	1.900	Sigurd Knatterud	2.750	4.180
*(+ 10.000 hvis kjone flyttes)			Varteig kommune	840	

Grunnavståelse

I oktober 1962 startet skjønnen for grunnavståelse til trafoanlegget og for linjetraséen mot Sverige. Det ble vurdert som komplisert og var det «*største på årtier*». Skjønnen ble ledet av sorenskriver Torgeir Moi.

Det var i alt 78 grunneiere som var involvert. Desiderert største grunnavståelse hadde Johan Mathisen på Hasle (gnr 3001, bnr 1) med 96 mål. Naboen Martin Lunde var nest størst med 5-6 mål. Disse var representert av advokat Grindstad. Han pekte bl.a. på området verdi som framtidig boligområde. Etter innledende muntlige forhandlinger startet man befaringen som tok mange uker. Skjønnen forelå i februar 1963.

Mange grunneiere klaget på skjønnen og det ble i oktober 1963 gjennomført

overskjønn. Denne gang var det sorenskriver Apenes som var leder. Allerede i november forelå resultatet av dette, og de fleste hadde fått gjennomslag for høyere erstatning. Det ble i begrunnelsen denne gang bl.a. påpekt at området til Johan Mathiesen hadde en verdi som mulig boligområde. (Om resultatet av skjønnene for Varteig, se egen ramme).

Anlegget

Anleggsarbeidet ble påbegynt høsten 1961 i regi av Statskraftverkene. Det ble satt opp arbeidsbrakke som kunne huse 29 mann. Det arbeidet antakelig adskillig flere som bodde i området.

De største arbeidene var bygging av kontrollhuset (hovedhuset) og sjaktene som skulle huse transformatorene. Hovedhuset er på 5 etasjer hvorav 3 ligger under

bakken. Det regnes som et pent eksempel på etterkrigstidens industriarkitektur og ble noe mer påkostet enn det som var vanlig.

I forlengelsen av søkket nede ved Glomma ble det bygget et pumpehus for kjølevann-

Hovedhuset hvor bl.a. kontrollrommet lå. På baksiden til venstre ligger de fleste transformatorene. Fotograf: Øistein Bøe

Einar Bakkenget

Einar Bakkenget kom til Varteig for å arbeide med byggingen av Hasle trafo. Han som var i begynnelsen av 30-åra og fra Gausdal, var allerede en erfaren kar i Vassdragsvesenet og hadde vært med på flere anlegg. Ganske snart fikk han familien sin hit. Først leide de hos Evensen på Skogly, senere bodde de i Kultorpstua mens han fikk bygget seg hus på Sulusnes ved fylkesveien.

Da han kom hit, var bare veien ned til anlegget ferdig. Det var firmaet Brødrene Høydal som hadde jobben med rydding og graving. Han er ikke sikker nå på hvor mange det var som var ansatt av Vassdragsvesenet for å jobbe på anlegget. Av lokale folk husker han fetterne Hans og Martin Bergerud. Anleggsarbeiderne utførte alt arbeid som ikke krevde spesialkompetanse. De fikk servering i spisebrakke og maten var meget god.

I juni 1963 ble han utsatt for en alvorlig ulykke på anlegget. Han ble hardt skadet under strekking av en kraft-ledning. En såkalt «Bennebjørn» røk og motorspillet traff Bakkenget. Det gikk særlig utover hofta men *«ikke et bein i kroppen var uskadet»*. Han lå tre måneder på sykehus og var sykmeldt et helt år!

Bakkenget forteller at han hadde fått hogd seg tømmer hos Thorleif Strømmes. Det var nok til hele huset som skulle bygges, og som lå klart ved Småberggrampa for å bli kjørt til saga. Da det ble problemer med transformatortransporten, tok Vassdragsvesenet alt tømmeret og brukte det til forsterkninger av veien. For han ble dette likevel en fordel. Etterpå kunne han nemlig rekvirere så mye materialer han trengte til huset.

anlegget. Et av de mer spektakulære innslag i byggeprosessen var slepingen av fire lange plastrør over isen fra jernbanen ved Ise. Disse skulle brukes til føre kjølevann. To ble lagt hele 270 meter ut i Glomma og de to andre ble gravd ned og førte kjølevannet fram til transformatorene. Rørene ligger der fremdeles men er ikke i bruk. Hele anlegget er nå luftavkjølt.

I denne sammenheng er det ikke riktig å gå inn på den teknisk-faglige siden ved anlegget. Om dette henvises til

de oppgitte kildene.

20. august 1963 ble anlegget åpnet og strømmen slått på. Det var representanter for myndighetene både i Sverige og Norge tilstede. Begivenheten ble også dekket av fjernsynet. Det var bare 1. byggetrinn som da var ferdig og anleggsarbeidet fortsatte med både bygninger og terreng. Arbeidet til da hadde kostet 13 mill kr.

Investeringer på en halv milliard

Hele tiden senere har det foregått utvidelser og forbedringer. Imidlertid er det nå de siste årene blitt foretatt en totalrenovering av anlegget. Transformatorer og gamle koplingsanlegg er skiftet ut og tilgjengelig plass er bedre utnyttet. Arealet er også noe utvidet. Svært synlig er

*Vidar Amundsen har vært tilknyttet anlegget på Hasle siden begynnelsen på 80-tallet. Han har kontorplass på anlegget og fungerer som lokal leder.
Fotograf: Øistein Bøe*

Ulykker

Dessverre skjedde det flere alvorlige ulykker på anlegget, både på trafoen og på framføring av kraftlinjene. I avisene ble disse ulykkene omtalt:

I juni 1962: Arne John Olsen fra Leinesfjord i Leikanger, 26 år, fikk en 20 m høy mast over seg ved Bakkeelven og omkom.

I oktober 1962 falt Stener Tøftum, 42 år fra Gausdal, ned fra nybygg. Han etterlater seg kone og fire barn. Lensmann Braadland skulle etterforske ulykken.

I februar 1963 var det igjen en stygg ulykke ved trafoen. Svein Hårstad fra Gausdal fikk store skader i ansiktet. Han ville få varige men og det var fare for synet på det ene øyet. I Sarpen ble det spekulert om det kunne ha vært gammel dynamitt i borehullet.

I juni ble Einar Bakkenget skadet, se egen ramme.

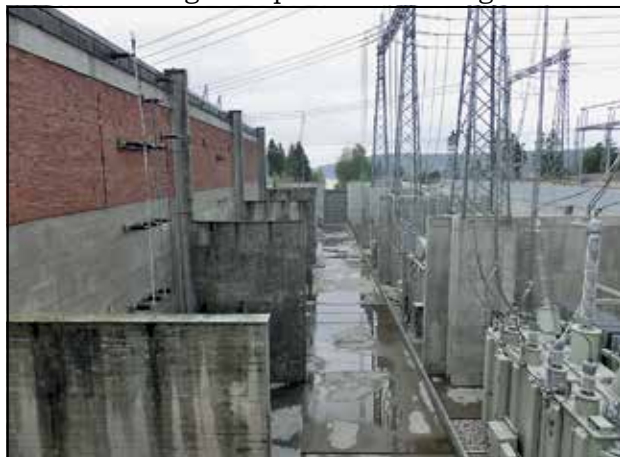
også de store støyvollene som er bygget rundt. I alt er det investert nesten 500 mill kr fra 2008. Nå står hovedhuset for tur til også å få en ansiktsløfting.

Kraftoverføringsnettet

Fra Tegneby i Akershus ble det ført fram en linje på 300 kV til Hasle. Strømmen skulle så transformeres for å tilpasses til svenskens nett. Parallelt med byggingen av trafoen pågikk derfor etableringen av den nye 420 kV-linjen til Borgvik i Sverige. Linjen er på i alt 105 km, hvorav 38 km i Norge. Til grensen er det 97 master med gjennomsnittshøyde på 32 m. Kostnaden for linjen var 11 mill kr. Erfaringene man tilegnet seg under arbeidet med denne linjen, ble helt avgjørende for at man senere kunne utrede tanken om videre utbygging av kraftoverføringsnett på 420 kV i Norge.

AS Hafslund bygget også fra starten en linje på 50 kV til transformatorstasjon på Navestad. Derfra ble strømmen videreført til bruk på lokalnettet i søndre Østfold.

Senere er antallet linjer inn og ut av anlegget øket. Fra vest kommer det i dag fire linjer hvorav to er på 420 kV som nå er blitt standard i Norge. Mot øst går det nå to 420 kV-linjer, den andre kom i 1978 og går via stasjon i Halden videre til Skogstrand i Sverige. I jordkabel under fylkesveien går en linje som videreføres i luften til trafo ved Brunbyåsen (ble etablert på 90-tallet). Videre går det to linjer til transformatoren på Navestad og to linjer til stasjonen som ligger i bygningen vest for det gamle smelteverket på Hafslund. Disse fem linjene er på 50 kV og eies av AS Hafslund.

Betjening

Ved oppstart var det en maskinmester og fem driftsvakter. Som maskinmester og leder ble ansatt John Nordahl Karlsen (1921-2001). Han hadde stillingen fram til 1989 da han pensjonerte seg. Karlsen

Nye transformatorer på rekke til høyre. I nedkant av hovedhuset til venstre stod de gamle som måtte fungere helt til de nye kunne settes i drift.
Fotograf: Øistein Bøe

Gunvor Groven

Gunvor Groven f. Gressløs, ble 8.1.1962 ansatt som hjelpekokke på Hasle-anlegget. Hun var da 17 år gammel. Det var starten på en periode på til sammen 10 år som kokke på anlegg for Vassdragsvesenet. I drøye to år, fram til mars 1964, var hun på Hasle. Sjefskokke var Ragnhild Wilhelmsen og de var fem som hadde ansvaret for matlaging, bl.a. Bodil Johansen som var Gunvors tante. Gunvor minnes at det var travle dager, "det krydde av folk", i perioder var det opp til 50 personer som skulle betjenes. Det ble mye mat som skulle lages og det ble "gris på gris" til kjøkkenet. Etter Hasle flyttet hun til et anlegg i Bærum.

I 1993 ble hun igjen ansatt på Hasle trafo, denne gang som renholder. Hun har ansvaret for renholdet både på Hasle, inkludert det siste bolighuset, og på stasjonen i Halden. Hun ser fram til at hovedhuset på Hasle nå står for tur til å rehabiliteres.

hadde teknisk utdanning og hadde tjenestegjort ved flere kraftverk og trafoanlegg tidligere. Han engasjerte seg også i lokalpolitikken i Varteig og satt flere perioder i kommunestyret, i en av dem som varaordfører.

Helt fram til slutten av 70-årene var det helkontinuerlig vakt ved anlegget. Automatisering har ført til endrede behov. En periode var det dagvakt og hjemnevakt, og nå er man over til at det bare er påkalling ved behov for inn-gripen. Alt styres fra andre steder, og det enorme kontrollrommet på Hasle er nå demontert. På samme måte har personalet og ledelsen fått ansvar for

flere stasjoner. Nåværende leder styrer sju anlegg. På Hasle har imidlertid Vidar Amundsen kontorplass og fungerer som en lokal leder.

Bolighus

Til de ansatte ble det bygget seks bolighus, beliggende flott til mot Glomma. Maskinmesterens hus var litt større enn de fem andre. I en omtale i SA i august 1963 har man bilde av en av eneboligene som ennå ikke var ferdig, men likevel hadde fått montert TV-antenne på taket. Overskriften lød: «Tipp-topp på Hasle».

Etter at behovet for fast bemanning på stasjonen har endret seg, har også husene blitt avhendet og solgt til private. Det eneste som er beholdt, er det opprinnelige maskinmesterhuset. Det blir nå benyttet som overnattingsmulighet for folk som har midlertidige oppdrag ved stasjonen.

Hasle trafo, et sentrum for utvikling

Hasle trafo var en milepæl i norsk kraftoverføring ved at det var den første med 420 kV primærspenning og endepunkt for den første 420 kV ledning.

Transformatoren «T6», et begrep innen norsk kraftoverføringsmiljø. Den eneste av de opprinnelige transformatorene som er igjen på Hasle. *Fotograf: Øistein Bøe*

Boligfelt på Hasle

Hvorvidt utbyggingen av Hasle Trafo har direkte sammenheng med den senere utbyggingen av Hasle til et stort boområde, har vi ikke dokumentert. Imidlertid må det være grunn til å anta at etableringen av bolighusene knyttet til trafoen, må ha virket inspirerende.

I desember 1962 omtales det i formannskapet tre framtidige boligområder: Vestvold, Kokkim og Hasle. Det bør vurderes om Hasle kan få strøm fra trafoen.

I formannskapsmøte 18. okt 1963 anbefales at kommunen godtar en feste-kontrakt med Johan Mathiesen om leie av et 40 mål stort område mellom fylkesveien og Glomma (Hasle Hageby). Forhandlinger om dette hadde foregått i lengre tid og kommunen ønsket primært å kjøpe området. I protokollen fra møtet står det: *«Behovet for byggetomter i kommunen og ønskeligheten om regulerte byggefelter er kommet mere og mere i forgrunnen. Området langs fylkesveien fra Sarpsborg til Varteig kirke byr på mange og pene byggefelter.»*

Erfaringene herfra var helt avgjørende for den videre utbygging av 420 kV kraftoverføringsnett i Norge.

I 1979 ble Hasle endepunkt for landets først triplexledning, en ledning med tre ledere pr fase. Et TCR-anlegg som ble igangsatt i 1981, var verdens første med tilkøpling mot et spenningsnivå på 420 kV. Dette ble av tidsskriftet Electrical Review samme år satt på en liste med 15 av de anlegg som hadde vært med på å flytte grenser i elektrisitetsforsyningens utvikling.

Transformatoren på Hasle, «T6», er et begrep innen det norske kraftoverføringsmiljøet. Den var i lang tid Norges største, tyngste og eneste på 420 kV. Den har blitt bygget om flere ganger og det finnes nå flere med tilsvarende dimensjoner rundt i landet. Likevel

eksisterer begrepet «T6 på Hasle» som uttrykk for en unikt dimensjonert komponent i krafthistorien.

(Spesielt interesserte henvises til kildene for nærmere beskrivelse av de tekniske begrepene.)

Kilder:

«Kraftoverføringens kulturminner»- Utgitt av Norges vassdrags- og energidirektorat 2010

«Hasle transformatorstasjon. En oversikt.» - Artikkel av overingeniør Ommund Hauge i Elektroteknisk tidsskrift nr 32/1963

Formannskapsprotokoller fra 1959 til 1963.

Sarpen og SA fra 1959 til 1964.

Muntlige kilder som nevnt i artikkelen, også Vidar Amundsen, Statnett

Referat fra klubbmøte 16. mai 2018

Møtested:	Skjeberg Rådhus
Program:	Rapport fra vår RYLA-kandidat, Martine Øby Strand
Fødselsdag:	Ole Enger 11/5
Tilstede:	61,1 %
Referent:	Jens Henrik Westberg

- Distriktet har nå laget en ny kommunikasjonsplan. Det er viktig for Rotary å kommunisere med samfunnet rundt oss på flere plan.
- Ut i det blå turen går 20. juni

RYLA 2018 ble holdt på Oscarsborg i Oslofjorden utenfor Drøbak. Martine var en av ca. 50 deltakere som møtte hverandre for første gang.

Det hele startet med at alle stod på rekke og presenterte seg. Så skulle man blant annet snakke med sidemannen og etterpå presentere denne for forsamlingen.

Etter «bli kjent» avdelingen og innsjekking begynte første foredrag.

«Hodejeger» Roger Sollid Johansen snakket om generasjonen som er født med teknologien (mobilen) i hånda men som ikke er så livsfjern og asosial som den eldre generasjon vil ha det til. Videre kom han inn på å gjøre et godt intervju og skrive CV.

Første dagen var det tilsammen 5 foredrag med korte pauser imellom.

Foredrag nr. to var: Total Quality Management ved bedriftsrådgiver Ludolf Bjelland.

Nr. 3 var: Fra ide til selskap ved Beate Størkson.

Nr.4 var: Etske utfordringer ved Debora Qughton.

Nr. 5 var: Hvordan løse store, globale miljøutfordringer ved rektor Marit Tveit, Norges Miljø og Biovitenskapelig universitet.

Dag 2 hadde også 5 foredrag med oppgaver etter det første.

Martine kom i gruppe med bare gutter og hadde til å begynne med problemer som jente med å komme til orde i gruppa. Men hun løste det etter hvert ved å bryte inn i diskusjonen og si hva hun mente.

De andre foredragene var: Motivasjon og mestring ved Rune Semundseth.

Grunder og rullestolbruker Tom Myklebust, endre hjelpemidler.

Dag og Cynthia Reynolds, gjenbruk og sirkulærøkonomi.

Anniken Svaberg, produksjonsleder på Volvo: Veien til lederrollen.

Andre dag ble avsluttet med middag på borgen som etter Martines mening var både flott og god. Etter middagen og en slitsom men interessant dag bar det rett i seng.

Den tredje dagen var det en flyktning fra Libanon som hadde et foredrag om hvordan det var å komme til Norge uten penger og integrere seg her.

Han omsetter nå for 100 mil. i et bilfirma i året. Det er Norges største inkluderingsfirma. Han har gjort sin drøm til virkelighet.

Tilslutt var det lunsj og omvisning på Oscarsborg.

Martine fikk nye venner og et framtidig nettverk som kan komme til nytte. Og så alle som ble lagt til på facebook selvsagt.

Det må også nevnes den svært gode måten Martine framførte foredraget sitt på. Veldig artig for oss «gamlinger» å se og høre hvordan Martine gjorde den jobben.

Referat fra klubbmøte 23. mai 2018

Møtested:	Peterson Packaging AS
Program:	Bedriftsbesøk
Fødselsdag:	
Tilstede:	68,6 %
Referent:	Herleik Rønningen

Vi ble tatt imot av salgsdirektør Tommy Prøitz som i den følgende timen gikk gjennom selskapets historie og fremtidsutsikter.

Fabrikkområdet ligger på Karlsberg gård som ble ervervet av Emil Iversen i 1918. Iversen begynte i det små med etablering av Sarpsborg Emballasjefabrikk i sitt eget hjem i byen.

1918: Kjøp av tomten. 1961: M. Peterson og Søn. 2006: Investorgruppe ervervet samtlige aksjer i selskapet og kjøpte opp fire nye fabrikker i Sverige / Danmark.

2012: Pemco ervervet aksjene og endret navn til Peterson Packaging AS.

2016: VPK Packaging Group kjøpte ut Pemco og har investert 230 mill kr. i selskapet.

Familieeid bedrift – 3 søsken – ute av børs – hovedkontor Brussel.

Selskapet er Norges største leverandør av bølgepappemballasje og har 200 ansatte i Sarpsborg. 1500 aktuelle kunder deriblant de største profilerte selskaper i Norge. Største kunder er Bama, Nortura, Mills. Omsetning 2016: Nok 185 mill. Iflg. Regnskapstall samme år har selskapet tilfredsstillende likviditet og soliditet, men svak lønnsomhet (2 %). Så nye sterke kapitaleiere med evne til å investere i bedriften var nødvendig.

Bølgepapp leveres for transport og eksponeringsemballasje for møbler, hvitevarer, bildeler, legemidler mm. 25 trailere går ut fra fabrikk hver dag. Man forventer en økning av volum på 2% årlig – årsak befolkningsvekst, flere singelhusholdninger, økt miljøfokus og overgang fra plastemballasje. Prøitz opplyste om en gjenvinningsgrad på 90 % av produktene, men man må stadig ha tilførsel av nye fibre for å opprettholde kvalitet. Han poengterte at bedriften produserer løsninger for sine kunder. Bedriften har 5500 produkter tilpasset kundens behov og at det stadig pågår innovasjon på produktsiden.

Fremtid:

Han så lyst på fremtiden og var spesielt glad for at bedriften nå har fått eiere med kapital og kompetanse og at de nå er i et nettverk av bedrifter i hele Europa. (Blue Box partners.)

Selskapet flytter til Svinesundparken der det skal bygges et helt nytt fabrikkanlegg for å takle større volum og reduserte kostnader. Anlegget skal være innflytningsklart i 2019. Selskapet mål er å ha minst mulig miljøbelastning, bl.a. ved:

- Transportoptimalisering - 100 % gjenvinning - Kobberfrie farger
- Lim av naturlige råvarer - ISO sertifisering
- FSC godkjente leverandører (bærekraftig hogst)

Et interessant bedriftsbesøk i en bedrift som ser lyst på fremtiden med nye kapitalsterke eiere og et stort informasjonsnettverk i en konkurranseutsatt bransje.

Referat fra klubbmøte 30. mai 2018

Møtested: Skjeberg Rådhus
Program: Klubbens lover og regler
Fødselsdag: Per Sundby 25/5
Tilstede: 67,6 %
Referent: Per Brevik

Per Sundby minnet om årsfesten som i år er på Rorbua i Høysand. Det blir reker med tilbehør. Oppfordret reke-allergikere å si fra ang. alternativ mat.

Hans Erik orienterte om "ut i det blå"-tur onsdag 20. juni. Oppmøte på parkeringsplassen ved Hafslund Hovedgård. Innkjørsel fra RV 111.
Oppmøte kl. 16.30 Buss og guide koster kr. 300.-

Ole Enger oppfordret alle som har "lopper" til å møte opp på Høysand frimarked søndag 17/6 og/eller 24/6 som representanter for klubben. Fin reklame og kanskje noen inntekter til klubben også.

Så var det klart for omdømme-komiteéns forslag til nye lover og regler samt endring av klubbens vedtekter. Komiteen fant ganske snart ut at det ble mye mer jobb å endre de lovene vi allerede har, enn å tilpasse det nye forslaget.

Øistein B gikk igjennom et forslag som baserer seg på et felles ønske fra RI og som er oversatt av Distriktet. Forslaget er sterkt preget av juridiske vendinger, men ikke så veldig vanskelig å tilpasse vår klubb.

Det ble en del kommentarer og fortsatt er det noe som må endres og tilføyes, men i det store og hele ble forslaget godkjent av klubben.

Rotarys lover og regler

- **Vedtatt I Rotarys lovutvalg**

Klubbene bør tilpasse sine vedtekter i samsvar med Rotarys formål og verdier, nedfelt i forslag til lovtekst.
Endres hvert 3.år

- **Presidentens mandat fra PETS**

Presidenten har akseptert oppgaven fra PETS inneværende periode og gitt mandatet til komiteen for informasjon og omdømme

Komiteen har tatt utgangspunkt i forslaget til lovtekst og sammenliknet med våre lover.

Tilpasninger er gjort for å ta hensyn til våre små særbehov

Våre vedtekter er gjennomgått for å tilpasses til nye lovtekster

Mimresiden

MØTE 4. MAI

Tilstede : 34 medlemmer (bra!)

Geburtsdager: Terje K.

Kveldens tema: Trafikk-sikkerhet v/Egil Nordengen

Egil Nordengen er sekretær i Østfold Fylkes trafikksikkerhetsutvalg. I tillegg er han ordfører i Varteig, og kjenner således trafikk-problemene på kroppen fra to sider, både som fagmann (som ber om penger) og som politiker (som eventuelt bevilger penger).

Øverste faglige ansvarlige for trafikksikkerheten i fylket er Vegsjefen. Han rapporterer til fylkets samferdselsutvalg som igjen er underlagt Fylkestinget. Det vil si at politikerne til syvende og sist bestemmer, mens faglig instans innstiller.

For ti år siden var ulykkene på topp i Østfold med 744 registrerte drepte og skadde. Det ble da satt i gang kampanjer og intensivt arbeid for å bringe antallet ned. Bunnen ble nådd 11982 med 570 drepte og skadde. Etter dette har tallet dessverre gått opp igjen og i 1985 var det 670, mens målet var 467.

En av de viktigste årsaker til den høye statistikken både i vårt fylke og over alt ellers er promillekjøring. Det antas at det bare i Østfold kjøres I 200 bilturer hver dag hvor føreren er påvirket. I praksis betyr dette at 100 promillekjørere hver dag passerer Sarpebrua! Man regner med at 25% av ulykkene skyldes promillekjøring og at prosenten stiger til 50 når det gjelder drepte i trafikken.

Ellers er fart en meget viktig årsak, spesielt til alvorlige ulykker. Det hevdes at 10% reduksjon av farten vil, bety 50% færre drepte. Dette gjelder spesielt dårlige, men mye trafikkerte veier. Motorveier tåler høyere hastighet uten at ulykkestallet stiger tilsvarende, hvilket bevises ved at E6 er fylkets sikreste vei.

Nordengen kom så inn på hva som kan gjøres for å få ulykkes-statistikken ned. Hans konklusjon var: Informasjon i kombinasjon med nødvendig overvåking og kontroll-tiltak. Dette kan alle være enig i, men problemet er å få bevilget penger til aksjonene. Selv om det viser seg at politikontroller er "lønnsomme", dvs, at man får inn mer i bøter enn det kontrollen koster, får ikke politiet beholde midlene til nye kontroller. Det er nemlig forskjellige budsjetter.

Kanskje må man være politiker eller byråkrat for å forstå hvorfor man ikke er interessert i å spare liv samtidig som man tjener penger?

B. E. Th.

Sistesia Statistikken

100 % fremmøte mai

Per Brevik	Morten Pehrson
Jim Johansen	Rolf Jul Strand
Ole-Kristian Laengen	Thor Otto Trapness
Rune Larsen	Kåre Vastveit
Hans Erik Pedersen	

2/5	9/5	16/5	23/5	30/5	Snitt
62,9	56,8	61,1	68,6	67,6	63,4

Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Snitt	Jan	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
69,5	79,7	71,8	82,5	71,4	74,9	74,9	70,6	62,9	72,4	63,4	

Programkomité	Fest/kamerat. komité	Rotary Foundation komité
Kai Brandstorp (leder)	Jørgen Winsvold (leder)	Per Frode Rismark (leder)
Hans Kr. Guslund	Stein Juliussen	Per Andersen
Steinar Kjuus	Brynjulv Kjenstad	Ivar Haug
Thor Lystad	Herleik Rønningen	Per Løkkevik
Hans Erik Pedersen	Per Sundby	Thor Ørseng
	Kåre Vastveit	
Prosjektkomité	Omdømmekomité	Medlemskapskomité
Kjell Lunde (leder)	Arne Nielsen (leder)	Ole Enger (leder)
Jan W. Damsleth	Per Brevik	Øystein Brodal
Jens Grønnerød	Per Halvorsen	Øyvind Kjølberg
Jim Johansen	Morten Pehrson	Lasse Lundgaard
Rolf Jul Strand	Søren Pyntlund	Tor Otto Trapness
Jens Westberg	Per Chr. Solberg	

Styret:

President:	Einar Hals Gundersen
Past president:	Morten Pehrson
Innk. president:	Per Inge Magnusen
Sekretær:	Ole-Kristian Laengen
Kasserer:	Rune Larsen
Styremedlem:	Jørgen Winsvold

Administrasjonskomité: Styret, Program- og Fest-/kameratskapskomité

Programkomité: Forberede og arrangere programmer for klubbens ordinære og spesielle møter.

Fest-/Kameratskapskomité: Rigging og kaffeservering på klubbmøter. Ansvar for øvrige arrangement.

Medlemskapskomité: Ansvarlig for klubbens medlemsutviklingsarbeid

Omdømmekomité: Ansvarlig for månedsbrev, hjemmesiden, web, klubbens PR og omdømme.

Rotary Foundation komité: Ansvarlig for klubbens internasjonale prosjekter og ungdomssatsing.

Prosjektkomité: Ansvarlig for klubbens lokale prosjekter.

Opplæring/arkiv: Ansvarlig for klubbens opplæringsarbeid og arkiv.

Revisor: Steinar Kjuus